

بایدها و نبایدهای افشای اسرار بیماران توسط پزشکان

رابطه بیمار و پزشک و حقوق متقابل آنها در برابر یکدیگر، هرچند دارای پیچیدگی‌های فراوانی است، گستردگی آن باعث شده که همه افراد جامعه تا حد زیادی با این موضوع روبه‌رو شده باشند؛ بنابراین، آشنایی بیماران و پزشکان از این حقوق متقابل از اهمیت بسزایی برخوردار است.

به گزارش ایسکانیوز به نقل از سایت تابناک؛ یکی از مهمترین حقوق بیماران در مراجعه به پزشکان و مراکز درمانی این است که مطمئن باشند اطلاعات مربوط به بیماری آنان مخفی مانده و رازداری لازم در این خصوص انجام می‌شود. این موضوع به حدی دارای اهمیت است که در معاهده پزشکی ۱۹۹۸ ژنو جزو حقوق بنیادین بیمار ذکر شده است؛ بنابراین، رعایت نکردن این موضوع، موجب بی‌اعتمادی بیماران خواهد شد تا جایی که ممکن است فرد ادامه درمان خود را نادیده بگیرد.

با توجه به اینکه حفظ اسرار بیماران از جمله حقوق آنان است که در منشور حقوق بیماران نیز در بیشتر کشورها بر آن تأکید شده، بنابراین این موضوع وظیفه پزشکان را در رازداری سنگین‌تر می‌کند.

در سوگندنامه بقراط بر موضوع حفظ اسرار تأکید شده و پزشکان بر اساس قسمی که می‌خورند، باید به این سوگندنامه وفادار باشند.

موضوع رازداری در ماده ۴ منشور حقوق بیماران مصوب سال ۱۳۸۰ هم آمده و در آن تأکید شده، بیمار حق دارد برای حفظ حریم شخصی از محرمانه ماندن پرونده و نتایج معاینات اطمینان داشته باشد؛ البته جز در مواردی که وظایف قانونی پزشک از این موضوع فراتر باشد.

در اینجا باید گفت، بی‌توجهی به حفظ اسرار پزشکی موجب سلب اعتماد بیماران می‌شود، به گونه‌ای که کاهش راستگویی و عدم مراجعه در موارد حیاتی از جمله در بیماری‌هایی مانند ایدز و هیپاتیت، موجب می‌شود تا بیمار در صورت احساس افشا شدن بیماری از مراجعه به پزشک خودداری کند.

افشای اسرار بیماران، ممکن است چند نوع مسئولیت کیفری، انتظامی و مدنی برای پزشکان و کادر درمانی داشته باشد؛ نخستین مسئولیت برای پزشکان، مسئولیت حرفه‌ای و انتظامی است. در ماده ۴ آیین‌نامه انتظامی سازمان نظام پزشکی، افشای اسرار بیماران تخلف است و مطابق ماده ۱۴ آیین‌نامه، پزشک کتبی توبیخ می‌شود و در صورت تکرار، محرومیت از سه ماه تا یک سال از اشتغال را به همراه دارد.

بعد از مسئولیت انتظامی، موضوع مسئولیت مدنی و جبران خسارت مطرح می‌شود. در این نوع مسئولیت، مطابق با قانون مسئولیت مدنی پزشک متخلف باید خسارت ناشی از افشای اسرار بیمار را جبران کند؛ بنابراین، با نظر دادگاه پزشک ممکن است حسب مورد به پرداخت خسارت مالی یا عذرخواهی کتبی، عذرخواهی در جراید یا راه‌های دیگر اعاده حیثیت محکوم شود.

شدیدترین مسئولیت پزشکان را می‌توان مسئولیت کیفری آنها در قبال عدم رازداری بیماران دانست. بر اساس ماده ۶۴۸ قانون مجازات

اسلامی (بخش تعزیرات)، افشای اسرار بیماران از سوی اطباء، جراحان و ماماها جرم‌انگاری شده که در صورت افشای اسرار، فرد یا افراد افشا کننده به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس یا به جزای نقدی یک میلیون و ۵۰۰ هزار ریال تا ۶۰۰ میلیون ریال محکوم می‌شوند.

افرادی که از پزشکان شکایت دارند می‌توانند به دادسرای پزشکی ناحیه ۱۹ تهران مراجعه کنند و در شهرستان‌ها نیز دادسراها صلاحیت عام دارند. موضوع حفظ اسرار بیماران به خصوص در مواردی که بیمار جزو جامعه سیاست‌مداران، بازیگران، ورزشکاران و افرادی است که افشای بیماری منجر به از بین رفتن آبرو و از دست دادن شغل آنها می‌شود، با حساسیت بیشتری از سوی مراجع قضایی قابل تعقیب و پیگیری است.

افشای اسرار بیماران به صورت مطلق جرم نبوده و در مواردی پزشک مطابق با قانون، نه تنها مجاز به افشای اسرار است که حتی الزام قانونی برای ارائه اطلاعات دارد.

اگر به دستور مقام قضایی لازم باشد تا پزشک اطلاعاتی را برای کشف حقیقت در اختیار مرجع قضایی قرار دهد، پزشک موظف است این اطلاعات را به مرجع قضایی تسلیم کند و این مورد، جزو موارد افشای اسرار محسوب نمی‌شود.

همچنین در ماده ۱۳ قانون جلوگیری از بیماری‌های آمیزشی و واگیردار مصوب سال ۱۳۲۰ اشاره شده است که با توجه به آثار جبران‌ناپذیری که بیماری‌های واگیردار بر جامعه دارد ابتلا به این بیماری‌ها برای حفظ سلامتی افراد می‌تواند به نظر خانواده برسد که این افشا جرم نیست.

در صورت رضایت بیمار نیز پزشک می‌تواند اسرار را در اختیار افراد دیگر قرار دهد و در این مورد رازداری اصل مطلق محسوب نمی‌شود.

در خصوص نحوه رسیدگی کیفری به موضوع افشای اسرار می‌توان گفت دادسرا مرجع کشف و تحقیق جرایم است و در مرحله اول، بازپرس باید پرونده را پیگیری کند.

وقتی شکایتی علیه پزشک در مراجع قضایی مطرح می‌شود، بازپرس باید مسیرهای انتشار و افشای اسرار را کشف کند و اگر این اطلاعات از طریق روزنامه‌ها منتشر شده باشد، از مسئولان آن نحوه دسترسی به این اطلاعات را جویا تا مشخص شود چه کسی در افشای اسرار دخیل بوده است.

دریافت کننده: سولماز ظریفی / انتشار دهنده: زهره حاجیان